

LEERPLAN
SECUNDAIR ONDERWIJS

Basiszorg en ondersteuning
3de graad A-finaliteit
III-BaOn-a

BRUSSEL

D/2024/13.758/298

Versie november 2025

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrenge biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswerk, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

Het leerplan bouwt verder op het leerplan Zorg en welzijn (II-ZoWe-a) van de tweede graad.

2.2 Samenhang in de derde graad

2.2.1 Samenhang binnen de studierichting Basiszorg en ondersteuning

Het leerplan vertoont samenhang met het Gemeenschappelijk funderend leerplan (I-II-III-GFL).

2.2.2 Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

De leerplannen Basiszorg en ondersteuning en Assistentie in wonen, zorg en welzijn (III-AWZ-a) hebben een aantal componenten die gelijklopend zijn vanwege twee beroepskwalificaties die in beide studierichtingen worden gerealiseerd. De basiscompetenties en de leerplandoelen m.b.t. indirecte zorg vertonen sterke gelijkheid en slechts een beperkt aantal verschilpunten.

2.2.3 Samenhang over de finaliteiten heen

Het leerplan vertoont samenhang met de leerplannen Gezondheidszorg (III-Gez-da) en Opvoeding en Begeleiding (III-OpBe-da). De basiscompetenties in de rubriek kwaliteitsvol handelen worden over deze studierichtingen op gelijkaardige wijze aangereikt.

2.3 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op doelen van de basisvorming en doelen die leiden naar de beroepskwalificaties Huishoudhulp in de zorg en Logistiek assistent in de zorg en op een reeks relevante competenties uit de beroepskwalificaties Verzorgende en Zorgkundige enerzijds Begeleider in de kinderopvang (jonge kind) en Begeleider in de kinderopvang (schoolgaande jeugd) anderzijds.

Het leerplan is gericht op 32 graaduren en is bestemd voor de studierichting Basiszorg en ondersteuning.

Bij het realiseren van het leerplan worden doelen over de rubrieken heen, daar waar relevant, in samenhang aangeboden. Dat is zeker het geval voor wat betreft de basiscompetenties. Minstens 16 graaduren worden ingenomen door stage. De andere graaduren worden verdeeld over de rubrieken Zorg, (Ped)agogisch handelen en Indirecte en logistieke ondersteuning waarbij de eerste twee rubrieken een licht overzicht mogen hebben op de laatste.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Basiszorg en ondersteuning en het vormingsconcept

Het leerplan Basiszorg en ondersteuning is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In het leerplan ligt de nadruk op maatschappelijke, sociale en communicatieve, lichamelijke

en technische vorming. De wegwijzers kwetsbaarheid, gastvrijheid, generositeit, rechtvaardigheid en uniciteit in verbondenheid, maken er inherent deel van uit.

Vormingscomponenten

In de studierichting Basiszorg en ondersteuning neemt **maatschappelijke vorming** een centrale plaats in. Er is aandacht voor een totaalvisie op warme zorg en begeleiding waarbij men uitgaat van een holistische, emancipatorische en dynamische mensvisie. Dat plaatst de leerlingen voor soms complexe tegenstellingen tussen die specifieke kijk en de persoonlijke ervaring in een veelzijdige maatschappij. Tijdens de opleiding leren de leerlingen geleidelijk aan om te gaan met de afweging tussen individuele en collectieve belangen. Dat vraagt een reflecterende en een kritische houding ten opzichte van geldende waarden en normen.

Aansluitend daarbij en om tot reflectie te komen, komen ook **sociale en communicatieve vorming** aan bod. De leerlingen zullen op een professionele wijze communiceren en samenwerken met zorgvragers, familieleden en sociaal netwerk, teamleden en leidinggevendenden in combinatie met een empathische houding. Dat maakt het mogelijk sneller inzicht te verwerven in de wensen en de noden van zorgvragers.

De studierichting Basiszorg en ondersteuning vergt niet alleen cognitieve inspanningen van leerlingen. Een hele reeks vaardigheden vereist ook **lichamelijke vorming**. Leerlingen besteden aandacht aan een gezonde levensstijl waarbij zij zich bewust zijn van de noodzaak van een goede fysieke conditie om alle competenties te kunnen realiseren.

De **technische vorming** van de leerlingen bestaat uit het leren hanteren van moderne technologie, ICT in functie van de zorg en verschillende hulpmiddelen waarvan gebruik wordt gemaakt om de verschillende (technische) vaardigheden uit te voeren.

Wegwijzers

In de derde graad bouwen we verder op de wegwijzers die reeds in Zorg en welzijn aan bod kwamen. De wegwijzers worden uitgediept in de professionele context waarin de leerlingen effectief terecht komen. Zo worden de leerlingen geconfronteerd met de **kwetsbaarheid** van mensen, of ze nu zorgvrager zijn of niet. Vanuit die open en reflectieve houding kunnen de leerlingen oprechte **gastvrijheid** tonen voor de ander en zich **generieus** opstellen door zich niet te beperken tot de verplichte taken.

Door die opstelling ervaren de leerlingen een rechtstreekse impact op het welbevinden van de mens en ontstaat een unieke kans tot verbondenheid met de ander (**uniciteit in verbondenheid**). In een wereld waarin elke dimensie van de diversiteit een plaats mag hebben, bouwen de leerlingen mee aan een **rechtvaardige** samenleving als hij of zij bereid is hiermee voldoende rekening te houden.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Signaleren van en tegemoetkomen aan wensen en noden van cliënten

(In)directe zorg verlenen gebeurt niet op willekeurige wijze maar gaat sterk uit van de wensen van de cliënt of het opmerken van de noden die de betrokkene al dan niet verbaal formuleert. De leerlingen zetten maximaal in op preventie en handelen binnen de bevoegdheden die hen zijn toegewezen. Dat vergt observatievaardigheden die de leerlingen inzetten om de behoeften van de cliënt in kaart te brengen. De leerlingen ontdekken welke verschillende actoren betrokken zijn in de organisatie.

(In)directe zorg verlenen die inspeelt op de hulpvraag van cliënten

De leerlingen voeren vlot technische vaardigheden uit, zowel in de huishoudelijke, logistieke als in de verzorgende context. Een brede waaier aan contexten kan daarbij aan bod komen. Ze groeien in zelfstandigheid naarmate de derde graad vordert.

(Ped)agogische vaardigheden hanteren bij diverse groepen cliënten

In een professionele context zullen de leerlingen verbinding maken met cliënten van zeer uiteenlopende aard. Er wordt verwacht dat leerlingen specifieke zorgen uitvoeren en ook activiteiten ondersteunen, begeleiden en voorzien waarbij ze vertrekken vanuit de wensen en behoeften van de doelgroep.

Werken aan en in een diverse samenleving

De leerlingen zullen niet enkel meewerken aan een samenleving die diversiteit steeds meer omarmt maar er ook in staan en er deel van uitmaken. Dat gebeurt vanuit een overtuiging dat functioneren in een diverse maatschappij mogelijkheden biedt om te komen tot duurzame relaties met de ander. Daartoe ontwikkelen de leerlingen duurzame, sociale en communicatieve competenties.

Participeren in het team met oog voor de werking en de organisatie van de voorziening

De leerlingen werken interdisciplinair samen in de organisatie, functioneren flexibel in het team en kunnen de praktische werking volgens de bestaande afspraken mee organiseren. Aan het einde van de opleiding bereiken de leerlingen het niveau van een beginnende beroepsbeoefenaar die gericht is op levenslang leren.

3.3 Opbouw

Het leerplan is opgebouwd uit volgende rubrieken:

- Kwaliteitsvol handelen
- Zorg
- Indirecte zorg en ondersteuning
- (Ped)agogisch handelen

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

Diverse leerplandoelen uit het leerplan Zorg en welzijn (II-ZoWe-a) hebben een leerlijn die verder loopt in Basiszorg en ondersteuning. Dat geldt voor de basiscompetenties, voor diverse huishoudelijke en logistieke competenties (maaltijdbereiding, onderhoud van linnen en omgeving ...) en in het bijzonder voor de zorgtaken en pedagogische vaardigheden. In Basiszorg en ondersteuning wordt de context helemaal open getrokken naar de zorgsector en andere verblijfscontexten.

3.4.2 Samenhang in de derde graad

- Dit leerplan heeft grote overeenkomsten met het leerplan Assistentie in wonen, zorg en welzijn omdat in beide studierichtingen twee dezelfde beroepskwalificaties worden gerealiseerd: Huishoudhulp in de zorg en Logistiek assistent in de zorg. Als gevolg daarvan lopen een hele reeks leerplandoelen gelijk. Dat geldt zeker voor de competenties in de rubriek kwaliteitsvol handelen maar ook voor doelen die het maaltijdgebeuren en andere aspecten uit indirecte zorg invullen: zorg voor kledij, zorg voor de leefomgeving van cliënten ... Belangrijk is om die doelen in de juiste contexten te blijven aanbieden en zo accenten te leggen die meer aansluiten bij de studierichting Basiszorg en ondersteuning.

- Er is gekozen voor een grote eenvormigheid in de basiscompetenties die de leerlingen van zowel Basiszorg en ondersteuning A, Assistentie in wonen, zorg en welzijn A, Gezondheidszorg D/A en Opvoeding en begeleiding D/A aangeleerd krijgen. Naargelang de finaliteit, de context en de onderwijstijd om te groeien verloopt de invulling van de verschillende competenties wel op een andere manier.
- Met de studierichting Gezondheidszorg D/A is er een sterke inhoudelijke samenhang. Zo zijn er de logistieke taken met inbegrip van cliëntenvervoer en huishoudelijke activiteiten. Ook een aantal relevante competenties en afgebakende zorgtaken komen aan bod in functie van de voorbereiding op het zevende leerjaar Verzorgende/zorgkundige of Kinderbegeleider.

3.5 Aandachtspunten

Context

De leerlingen in de studierichting Basiszorg en ondersteuning realiseren naast de competenties van de beroepskwalificaties Logistiek assistent in de zorg en Huishoudhulp in de zorg een aantal relevante competenties van de beroepskwalificaties Verzorgende, Zorgkundige, Kinderbegeleider baby's en peuters en Kinderbegeleider schoolgaande kinderen. Het gaat onder meer om een aantal afgebakende zorgtaken. In overleg met de sector gaat het om onderstaande zorgtaken die onder toezicht van een zorgverstrekker worden uitgevoerd.

- Algemene zorgtaken bij kinderen:
 - verschonen van een luier, verzorgen van de stuit;
 - instaan voor of ondersteunen bij de dagelijkse hygiënische verzorging van kinderen: reinigen van neus, ogen en mond en geven van een babybadje;
 - meten van de lengte, gewicht en lichaamstemperatuur bij kinderen;
 - beschrijven van de aandachtspunten bij medicatie voor kinderen;
 - informatie geven over zindelijkheidstraining;
 - ondersteunen bij het maaltijdgebeuren.
- Algemene zorgtaken bij volwassenen:
 - ondersteunen bij hygiënische verzorging van de cliënt met een beperkte dysfunctie van ADL conform het zorg- en ondersteuningsplan;
 - ondersteunen bij mondzorg;
 - ondersteunen bij dagelijkse haartooi;
 - ondersteunen bij nazorg: elektrisch scheren, opmaak, reinigen oren;
 - ondersteunen bij aanbrengen en onderhoud van bril en gehoorapparaat;
 - ondersteunen bij voetbad bij niet-risicopatiënten;
 - meten van de lengte, gewicht, lichaamstemperatuur en polsslag bij volwassen cliënten;
 - ondersteunen volwassen cliënten bij het nemen van medicatie;
 - ondersteunen bij de vocht- en voedseltoediening langs orale weg uitgezonderd bij slikstoornissen en sondevoeding.

Deze afgebakende algemene zorgtaken zijn opgenomen in de leerplandoelen.

Oriëntatie van het leerplan

- De leerlingen die de studierichting Basiszorg en ondersteuning volgen, verwerven een breed gamma aan competenties die sterk verschillend kunnen worden ingevuld naargelang de context waarin ze actief zullen zijn. Waar in de tweede graad Zorg en welzijn vooral de eigen thuis- en schoolsituatie de omgeving was waarbinnen vaardigheden werden aangeleerd en geoefend, treden nu verschillende

professionele contexten naar voor. Dat betekent dat dezelfde leerplandoelen deels een andere invulling kunnen krijgen naargelang de context die tijdelijk of definitief kan zijn voor de cliënt. Ook de thuiscontext blijft daarbij een plaats innemen.

- Als gevolg daarvan ontmoeten de leerlingen al even uiteenlopende groepen van mensen: zorgvrager, kinderen, cliënten, patiënten, bewoners ... In dit leerplan kiezen we voor de term cliënt als algemene noemer maar dat neemt niet weg dat eens de specifieke context duidelijk is, de correcte benaming van de mensen die men ontmoet wel kan worden gebruikt. Om diezelfde reden wordt gekozen voor de term zorgverlener die naargelang de context ook concreet kan worden gemaakt: huishoudhulp, logistiek assistent, zorgverstrekker, kinderbegeleider ...
- Verschillende leerplandoelen vloeien voort uit de beroepskwalificaties Huishoudhulp in de zorg en Logistiek assistent in de zorg. In de tweede graad worden verschillende van die competenties reeds aangesneden. De leerlingen zullen beide beroepskwalificaties als beginnende beroepsbeoefenaar verwerven tegen het einde van de derde graad.

Leerlijnen

- Het verwerven van beroepskwalificaties over meerdere graden of jaren vraagt een duidelijke leerlijn. Die leerlijn ligt deels verwerkt in de betrokken leerplannen maar voor diverse topics is het belangrijk dat vakgroepen goed van elkaar weten welke inhoud waar worden gerealiseerd. In die zin vormt de opleiding Basiszorg en ondersteuning een belangrijk kruispunt tussen de tweede graad en studierichtingen in het zevende jaar.
- Onderstaande leerplandoelen staan in samenhang met elkaar en moeten ook zo aan de leerlingen worden aangeboden. In de derde graad zullen die doelen meestal worden gerealiseerd binnen een welomschreven opdracht.

Werkplekieren

- Verschillende vormen van werkplekieren kunnen een meerwaarde bieden voor de realisatie van dit leerplan en voor de voorbereiding op een vlotte overstap naar de arbeidsmarkt. Werkplekieren omvat een breed continuüm van leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en beroepsgerichte competenties waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is. Het kan onder meer gaan om gesimuleerde werkomgevingen, observatie-activiteiten en leerlingenstages. De school heeft de ruimte om een beleid uit te stippelen over welke vormen van werkplekieren een plaats krijgen in de lespraktijk en met welk doel werkplekieren wordt ingezet. In Basiszorg en ondersteuning is werkplekieren onder de vorm van stage aangewezen. Die stage is te verdelen over de contexten van kinderen (0-12 jaar) en de volwassenen/ ouderen met een zorgbehoefte (+ 18 jaar). In overleg met de sector zijn er adviezen geformuleerd over stage (volume, activiteitenlijst, settings). Je vindt die terug op de [leerplanpagina](#).

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

Om de leerplandoelen te bereiken houden de leerlingen rekening met relevante professionele contexten: residentiële zorg, thuisverpleging, thuiszorg, gehandicaptenzorg, ziekenhuissector, palliatieve zorg, revalidatie, kinderopvang.

4.1 Kwaliteitsvol handelen

Minimumdoelen, specifieke doelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 De leerlingen handelen belevingsgericht vanuit een holistische, emancipatorische en dynamische mensvisie.

2de graad: Holistische houding; emancipatorische benadering; assen van diversiteit; belevingsgerichte houding; informeren naar wensen en behoeften; ICF; patronen van Gordon (II-ZoWe-a LPD 1+, 2+)

Wenk: Belevingsgericht en holistisch handelen wordt in een nieuwe, professionele, context toegepast. Vanuit een belevingsgerichte en respectvolle houding wordt de aandacht gevestigd op de autonomie van de cliënt als volwaardig betrokken persoon.

Wenk: De leerlingen lichten toe hoe ze belevingsgericht en holistisch werken in de praktijk gestalte geven en handelen ernaar. Het belang van het belevingsgericht werken binnen een professionele relatie krijgt een centrale plaats en wordt aangebracht in samenhang met verschillende andere doelen. De leerlingen gaan na hoe ze bij het uitvoeren van verschillende technische handelingen aandacht besteden aan het belevingsgericht werken. Ze passen de verschillende aspecten toe en kunnen toelichten hoe ze zichtbaar zijn voor anderen.

Wenk: Binnen een zorg- en ondersteuningscontext spreekt men vaak van warme zorg voor cliënten. Een belevingsgerichte aanpak is een concretisering van die warme zorg. Er kunnen daarvoor verschillende referentiekaders worden gebruikt. Belangrijk is dat je steeds met hetzelfde kader blijft werken binnen de studierichting.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met algemene principes van gezondheidsbevordering (LPD 17). In dat doel zullen de leerlingen de systematiek van de patronen van Gordon of ICF hernemen om die holistische kijk waar te kunnen maken en geen aspecten van de cliënt buiten beeld te houden.

Wenk: Je kan leerlingen bijbrengen dat ze in de verschillende professionele contexten een sterk uiteenlopende groep cliënten kunnen ontmoeten. Dat vraagt een grondhouding van openheid voor diversiteit. Je gaat op zoek naar objectieerbare criteria die de leerlingen houvast bieden om voldoende rekening te kunnen houden met diversiteit. Dat kan verschillen naargelang de context. Je kan de assen van diversiteit (gender, overtuiging, sociale klasse, cultuur ...) in die uiteenlopende contexten toepassingsgericht gebruiken en leerlingen uitdagen na te denken over hun openheid rond diversiteit. De leerlingen moeten ervaren dat diversiteit geen statisch gegeven is maar dat verschillende maatschappelijke evoluties ervoor zorgen dat ze zich steeds opnieuw moeten aanpassen. Daartoe kan je het kader van het kruispuntdenken gebruiken. Het nodigt uit tot inclusief denken waarbij

het indelen van mensen in vakjes achterwege wordt gelaten. De leerlingen nemen een open houding aan waardoor ze aangeven te willen groeien in diversiteit. Ze interesseren zich voor wat mensen belangrijk vinden en zijn bereid hun handelen daarop in te stellen als dat professioneel en/of intermenselijk wenselijk is. De leerlingen maken hun groei in diversiteit zichtbaar in de wijze waarop ze hun taken verrichten en in interactie gaan met cliënten.

Wenk: Je biedt dit leerplandoel aan in samenhang met reflecteren (LPD 13) zodat leerlingen zich in alle omstandigheden ook bewust worden van het belang van die begrippen als onderdeel van kwaliteitsvol werken. Je maakt ook samenhang met de verschillende uitvoerende handelingen zoals maaltijden bereiden (LPD 23), reinigen en onderhouden van leefomgeving (LPD 26), ondersteunen bij administratieve handelingen (LPD 27) maar ook met de leerplandoelen die het pedagogisch handelen vormgeven (LPD 28).

LPD 2 De leerlingen handelen volgens afspraken, protocollen en procedures.

Wenk: Voor leerlingen wordt het duidelijk wat het verschil is tussen afspraken, protocollen en procedures. Dat resulteert in organisatiespecifieke afspraken en voorschriften.

Wenk: Leerlingen vergelijken procedures en protocollen binnen verschillende professionele zorgcontexten zowel binnen residentiële zorg als thuiszorg. Ze ontdekken verschillen en gelijkenissen. Ze hebben aandacht voor de diversiteit in terminologie die wordt gehanteerd. Ze gaan na welke impact dit heeft op het eigen handelen en wat de voordelen ervan zijn om een gelijkgerichte werking mogelijk te maken.

Wenk: Je kan leerlingen de link laten maken met het begrip kwaliteitszorg en met het belang van afspraken, protocollen en procedures in het realiseren van kwaliteit in een organisatie. Kies voor duidelijke situaties die voor de leerlingen in hun eerste kennismaking met het werkveld zeer zichtbaar zijn zoals procedure om handen te wassen en/of te ontsmetten, de wijze waarop maaltijdbedeling in een organisatie verloopt ...

Extra: Je kan leerlingen laten kennis maken met de wijze waarop afspraken, protocollen en procedures tot stand komen in een organisatie en op welke wijze medewerkers hierop al dan niet impact kunnen hebben.

LPD 3 De leerlingen observeren, signaleren en rapporteren veranderingen bij cliënten en onregelmatigheden in de woon-, leef- en spelomgeving in functie van de continuïteit van de zorg en ondersteuning.

2de graad: Observeren, waarnemen en interpreteren; gedrag van kinderen en volwassenen; duidelijke criteria; levensfasen (II-ZoWe-a LPD 30)

Wenk: De observaties betreffen onregelmatigheden in verband met de infrastructuur zoals meubilair dat stuk is of toestellen die niet naar behoren werken. De leerlingen observeren ook veranderingen in relatie tot (het gedrag van) de cliënt, al dan niet in functie van de continuïteit van de zorg. Ze leren systematisch nieuwe elementen te observeren die dan op een efficiënte wijze aan de zorgverlener kunnen worden gesignaleerd (melden van een ongeplande

waarneming) en worden gerapporteerd (verslag uitbrengen).

Wenk: Je kan, uitgaande van de professionele contexten die leerlingen in de derde graad leren kennen, verschillende observatie- en rapporteringsmogelijkheden bespreken zoals checklists met criteria. De leerlingen gaan na of ze een keuze mogen maken uit de mogelijkheden die er zijn of schikken zich naar wat gebruikelijk is in de organisatie waarin ze aan de slag zijn. Om meer duidelijkheid te verwerven over wat onregelmatig of veranderd is, kan je starten met wat als standaard of normaal wordt beschouwd. Je kan leerlingen bijbrengen welke resultaten aanvaardbaar zijn bij o.m. het meten van de parameters.

Wenk: Het gaat zowel om praktische, facilitaire of logistieke aspecten die de leerlingen opmerken als om eenvoudige gedragsveranderingen bij volwassenen en kinderen. Dat kunnen o.m. (duidelijke) gevoelens zijn die de leerlingen bij cliënten opmerkt en onder eigen woorden leert formuleren. Je kan de leerlingen leren aan wie ze moeten rapporteren: collega's en leidinggevende. In uitzonderlijke gevallen kan dat ook aan de cliënt. Ze rapporteren op efficiënte wijze en kennen de bestaande rapportagemiddelen. Hoewel het leerplandoel gericht is op het rapporteren van onregelmatigheden in de omgeving en veranderingen bij cliënten kan je leerlingen bijbrengen dat positieve observaties in hun verslaggeving ook welkom zijn.

Wenk: Het observeren, signaleren en rapporteren varieert naargelang de context. Zo zal het uitvoeren van die competenties in een EHBO-situatie een specifieke aanpak van de leerlingen vragen; het is raadzaam om ook in die omstandigheden te kunnen terugvallen op een systematiek waarmee de leerlingen vertrouwd zijn (samenhang met EHBO, LPD 20).

Wenk: Deze doelstelling impliceert niet alleen het signaleren van wat de leerlingen observeren bij anderen. Ook wanneer hij zelf een fout maakt, neemt hij de verantwoordelijkheid om dat bij de aangewezen persoon te melden. Dit leerplandoel kan je aanreiken in samenhang met de professionele gedragscode (LPD 4) en samenwerken (LPD 6).

LPD 4 De leerlingen handelen volgens een professionele gedragscode.

Wenk: Er wordt omschreven wat een professionele gedragscode is: de betekenis van veel voorkomende termen in een gedragscode zoals betrokkenheid, empathie, assertiviteit, representativiteit en integriteit komen aan bod. Ook het verschil tussen professioneel en intuïtief handelen speelt daarin een rol. De leerlingen maken kennis met de gedragscode of met een professionele opstelling afhankelijk van de specifieke context waarin ze zich bevinden. Het betreft items zoals beroepsgeheim, privacy van de cliënt en van zichzelf, grensoverschrijdend gedrag, scheiding beroepscontext en privé, omgaan met noodsituaties en conflicten... Ook de wetgevende aspecten komen aan bod.

Wenk: Je kan de leerlingen het belang en de rol van (gedeeld) beroepsgeheim laten ontdekken binnen een bepaalde context. De leerlingen besteden aandacht aan de scheiding tussen werk en privé en dat in beide richtingen. De leerlingen stellen geen privé handelingen in de werkcontext en stellen zich buiten de professionele situatie ook respectvol op naar de organisatie toe.

Wenk: De leerlingen gaan respectvol om met zichzelf, met anderen en met materialen. Je biedt dat aspect aan in samenhang met belevingsgericht werken (LPD 1). Je kan

de leerlingen attent maken voor situaties waarbij de organisatorische belangen in conflict komen met de belangen van de cliënt. Het respectvol omgaan naar de ander wordt specifiek ingevuld voor collega's waarbij o.m. aandacht wordt besteed aan loyaliteit.

Wenk: Afhankelijk van de context zullen andere kaders impact hebben op de professionele gedragscode. Je kan een onderscheid maken tussen afspraken die voortvloeien uit de visie van de organisatie of uit wetgevende impulsen zoals bij fixatie van een cliënt.

Wenk: Je kan de leerlingen grenzen leren stellen. Door te vertrekken vanuit een gekende opdracht leren leerlingen duidelijk te maken wat ze kunnen doen en wat niet tot hun takenpakket behoort. Het is zinvol om enkele veel voorkomende vragen van cliënten te kennen en te weten naar welke dienst of instantie moet worden doorverwezen. Dat neemt niet weg dat de leerlingen vanuit betrokkenheid, empathie en efficiëntie reageren op aspecten waarbij ze opdrachtmatig niet betrokken zijn en vanuit die houding correct zullen doorverwijzen (LPD 21).

Extra: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met holistische visie (LPD 1), zorgvisie (LPD 15) en met de taakgerichte doelen zoals maaltijdgebeuren, onderhoud van verblijfsruimtes, helpen bij verplaatsingen ... De leerlingen maken hun groei in een professionele gedragscode zichtbaar in de wijze waarop ze hun taken verrichten en in interactie gaan met cliënten.

LPD 5 De leerlingen hanteren sociale en communicatieve vaardigheden in functie van continuïteit van zorg en ondersteuning.

2de graad: Respect voor zichzelf, de ander en materialen; omgaan op een positieve en opbouwende manier in één-op-éénrelatie; sociale en communicatieve vaardigheden. (II-ZoWe-a LPD 3+, 5)

Wenk: Bij de start van de derde graad ligt het accent op één-op-éénsituaties, maar tijdens de graad neemt de complexiteit van het gesprek toe waardoor aan het eind van de opleiding ook meerdere personen bij het gesprek kunnen worden betrokken. Het gaat om ondersteunende en functionele gesprekken met cliënten en hun sociaal netwerk. De leerlingen leren verbinding maken zonder aspecten van afstand en nabijheid te negeren. Ook het vlot kunnen voeren van een functionerings- en evaluatiegesprek, kan hierbij aan bod komen.

Wenk: Je kan de leerlingen gebruik laten maken van ik-boodschappen, non-verbaal reageren, actief luisteren, feedback geven en ontvangen, vragen stellen ... Je kan net als in de tweede graad gebruik maken van de relatiewijzer en differentiëren in functie van context (omgaan met verschillen en diversiteit). Je leert leerlingen correct communiceren in conflictsituaties en omgaan met agressie. Ook grensoverschrijdend gedrag kan hierbij aan bod komen. Het accent ligt op dagelijkse gesprekken in een diverse professionele contexten.

Wenk: Je laat de leerlingen kennis maken met het gebruik van de juiste communicatiekanalen en -middelen die gericht zijn op alle betrokken actoren. De communicatie is doelgericht en efficiënt met inbegrip van het geven en ontvangen van feedback in een professionele context. Schriftelijke communicatie, o.m. bij een professionele overdracht van informatie, krijgt hierbij eveneens een plaats. De leerlingen gaan in dat kader ook correct om met sociale media en verwerven

inzicht in de gevolgen ervan voor het imago van de organisatie.

Extra: Je kan leerlingen stimuleren om te durven spreken in groepsverband. Je kan ze de beginselen van vergadertechnieken bijbrengen.

LPD 6 De leerlingen werken samen in team in functie van continuïteit van zorg en ondersteuning.

2de graad: Voordelen van samenwerken; respectvolle omgangsvormen, eerlijke taakverdeling (II-ZoWe-a LPD 6)

Wenk: Het takenpakket en de opdrachten die daaruit voortvloeien, worden toegelicht. De leerlingen gaan op gepaste wijze in gesprek indien bepaalde opdrachten of taken buiten de eigen bevoegdheid vallen (samenhang communiceren LPD 5). Ze stellen zich flexibel op bij verandering van collega's, werkschema's ... en delen informatie of vakkennis. De leerlingen tonen interesse in de taken van andere teamleden en nemen verantwoordelijkheid op binnen het team. Ze sturen het eigen handelen bij op basis van feedback van collega's en leidinggevenden. Je kan dit doel aanbrengen in samenhang met rapporteren aan collega's, mentor of leidinggevende (LPD 3).

Wenk: Je kan de leerlingen laten samenwerken in functie van een vooropgesteld resultaat met aandacht voor collegialiteit die zich uit in een eerlijke taakverdeling en de ander helpen na het afwerken van de eigen taken. Je kan samenwerken breed beschouwen en niet alleen focussen op gezondheidswerkers. Ook met de cliënt en de mantelzorgers bestaat een samenwerkingsrelatie.

Wenk: Je kan de leerlingen laten ontdekken dat er verschillen zijn in de relationele component in vergelijking met de privé-situatie. Een professionele ingesteldheid vraagt afstand houden en relativeren in o.m. conflictsituaties.

LPD 7 De leerlingen plannen en organiseren op methodische wijze de huishoudelijke of opgedragen taken met aandacht voor het zorg- en ondersteuningsplan.

2de graad: Aangereikte stappenplannen (II-ZoWe-a LPD 7)

Wenk: De leerlingen maken kennis met zorg- en ondersteuningsplannen in specifieke contexten en kunnen hun taak erin terugvinden. Ze kunnen op efficiënte wijze hun taken plannen en organiseren. De leerlingen maken een voorbereiding, informeren, plannen hun taken op een efficiënte werkwijze, stellen prioriteiten en zullen na uitvoering ervan evalueren hoe alles is verlopen.

Wenk: Door de graad heen groeit de complexiteit van het takenpakket en de nood om taken geïntegreerd aan te pakken. De leerlingen kunnen taken efficiënt op elkaar afstemmen en flexibel overstappen van de ene taak naar de andere. Je kan de leerlingen, vanuit de nieuwe context, opnieuw laten starten met een fysiek stappenplan of organisatieschema dat ze kunnen lezen en uitvoeren. Je kan de leerlingen zelf een planning laten maken om een taak te organiseren waarbij ze gebruik maken van al gekende stappenplannen. De leerlingen kunnen de planning na beoordeling bijsturen op basis van de eigen ervaringen of na feedback van collega's en leidinggevenden.

Wenk: Je kan de leerlingen criteria aanreiken om zelf een stappenplan kwaliteitsvol op te

stellen en uit te voeren. De leerlingen nemen steeds voorbereiding, uitvoering en nazorg op in het stappenplan.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met o.m. concrete handelingen zoals maaltijdbereiding (LPD 23), reinigen van leefomgeving (LPD 26), administratieve handelingen verrichten (LPD 27) en ondersteunen van cliënten (LPD 22).

LPD 8 De leerlingen handelen hygiënisch met inbegrip van gezondheidsbevordering en eenvoudige sterilisatietechnieken.

2de graad: Richtlijnen hygiënisch werken; thuis- of schoolcontext; persoonlijke hygiëne; persoonlijk voorkomen; hand- en mondhygiëne; voedselhygiëne; persoonlijke beschermingsmiddelen; kruisbesmetting; specifieke beschermingsmiddelen (II-ZoWe-a LPD 8)

Wenk: De leerlingen ontdekken de hygiënische voorschriften eigen aan de verschillende contexten en maken zo kennis met beroepshygiëne. Ze kunnen overeenkomsten en verschillen onderscheiden. Ze maken kennis met procedures, voorschriften en afspraken die sterk worden bepaald door de context. Ze passen de voorschriften consequent toe en kunnen zich flexibel opstellen naargelang de eisen van de specifieke situatie.

Het steriliseren van materialen heeft betrekking op eenvoudige gezinscontexten. De leerlingen weten wat er in die context moet worden gereinigd, ontsmet en gesteriliseerd en kennen de principes voor het dagelijks gebruik.

Wenk: Je kan de leerlingen procedures, voorschriften en afspraken betreffende hygiëne in nieuwe, professionele contexten laten vergelijken en verschillen laten verklaren. De leerlingen kunnen het verschil tussen reinigen, ontsmetten en steriliseren toelichten. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met procedures (LPD 2) en reflecteren (LPD 13).

Wenk: Je kan de leerlingen de rol van hygiëne in de preventie van (beroeps)ziekte laten ontdekken en dat kaderen in de preventie, bevordering en promotie van gezondheid.

Extra: In de thuiscontext van de cliënt kan de aandacht voor hygiëne eerder bestemd zijn voor het stimuleren van welbevinden en comfort van de cliënt. Toch zal ziektepreventie ook daar een belangrijke reden zijn om aandacht te besteden aan hygiëne. In een ziekenhuis worden medewerkers op een centrale sterilisatieafdeling specifiek opgeleid voor die opdracht. Je kan leerlingen laten kennis maken met een dergelijke dienst via werkplekleren. De leerlingen leren de werking en de belangrijkste principes kennen.

LPD 9 De leerlingen handelen veilig voor zichzelf en voor anderen, met inbegrip van preventie van besmetting en infectie.

2de graad: Veiligheidsaspecten in klas- en thuiscontext; brandveiligheid; collectieve en persoonlijke beschermingsmaatregelen (II-ZoWe-a LPD 9)

Wenk: Het begrip veiligheid wordt uitgebreid naar de verschillende contexten en de leerlingen leggen de link naar arbeidsongevallen en beroepsziekten. De functie van de risicoanalyse en de werkpostfiche wordt besproken. Daarbij komen een

grote waaier aan thema's aan bod (geluidshinder, blootstelling aan schadelijke stoffen ...), waarbij preventieve maatregelen van belang zijn. Ook de algemene principes ter preventie van infectie en besmetting krijgen hierbij een plaats. Die worden flexibel aangepast aan de context.

Wenk: Je kan de leerlingen uiteenlopende (veiligheids)voorschriften, procedures en afspraken (LPD 2) in de professionele context laten ontdekken en vergelijken. Dat onderdeel kan je aanbieden in samenhang met EHBO (LPD 20). Je kan de leerlingen de meest voorkomende arbeidsongevallen en beroepsziekten bijbrengen. Oorzaken, (lange-termijn)gevolgen en preventie kunnen een centrale plaats innemen.

Wenk: Je kan leerlingen een houding bijbrengen waarbij ze in elke nieuwe context aandacht hebben voor brandveiligheid. Ze ontdekken welke investeringen er gebeurd zijn om brand te voorkomen of te vertragen (brandwerende gordijnen en deuren, niets plaatsen voor deuren en uitgangen ...). Ook de specifieke procedures eigen aan de organisatie waarin ze aan de slag zijn, leren ze kennen. Ze besteden extra aandacht aan hun persoonlijke rol bij het uitbreken van brand.

Wenk: De leerlingen ondernemen actie om zorg te dragen over de eigen veiligheid en die van anderen. Ze leren hoe ze van de meest recente evoluties in procedures en protocollen op de hoogte kunnen blijven.

LPD 10 De leerlingen handelen ergonomisch rekening houdend met de eigen ergonomie en de ergonomie van de cliënt.

2de graad: Ergonomische maatregelen in thuis- en de schoolcontext. Correcte ergonomische opstelling (II-ZoWe-a LPD 11)

Wenk: De ergonomische maatregelen worden toegepast in een professionele context. Leerlingen hebben ook aandacht voor het welbevinden van de cliënt. Ze gaan op zoek naar een correct evenwicht tussen aandacht voor de eigen veiligheid en voor het comfort van de client. Zo zullen de leerlingen bij een ergonomische werkpostschikking ook rekening houden met de eventuele problematiek van de client (CVA, verminderd gezichtsvermogen ...). De gezondheid van de leerlingen staat centraal. Het belang en de rol van de specifieke context worden telkens meegenomen.

Wenk: Leerlingen gebruiken verplaatsingstechnieken en hef- en tiltechnieken in functie van de doelgroep (kinderen versus volwassenen). Je kan aandacht besteden aan de werkwijze en het materiaal die een impact hebben op het welbevinden van de cliënt. Zo is werken op kindhoogte ook een pedagogisch principe. Je kan dat aspect in samenhang met pedagogische vaardigheden aanbrengen (LPD 28).

Wenk: De leerlingen verdiepen zich in het effect van die ergonomische maatregelen op de eigen gezondheid. Zowel de korte als de lange termijn komen aan bod. Je kan dit leerplandoel aanbieden in samenhang met veiligheid (LPD 9) en arbeidsongevallen en beroepsziekten.

LPD 11 De leerlingen handelen economisch en duurzaam met inbegrip van het sorteren en verwijderen van afval.

2de graad: Voorkomen en sorteren van afval; thuis- en schoolomgeving; milieu-impact van

producten of handelingen; kosten van vervuiling; duurzaamheidslabels (II-ZoWe-a LPD 10)

Wenk: Dit leerplandoel omvat een kennismaking met het beheer van een huishoudbudget, spreiding van kosten en betalingen, omgaan met de financiële middelen van anderen... Daarbij komen specifieke economische aspecten in de contexten waarin leerlingen aan de slag gaan aan bod.

Wenk: Ook duurzame elementen kunnen worden gekoppeld: kostenbewust boodschappen doen, verpakkingsarme of -loze winkels, bewustwording van sluijverbruik bij elektrische toestellen... De specifieke maatregelen die de betrokken sectoren hierin nemen, krijgen een plaats. Duurzaamheid uit zich eveneens in een milieubewuste opstelling. De regels rond sorteren en verwijderen van afval worden aan- en toegepast in diverse professionele contexten.

Wenk: Leerlingen kunnen de reeds gekende regels rond afvalpreventie, sorteren en recycleren opnieuw bekijken vanuit de professionele contexten en specifieke aanpassingen ontdekken. Denk o.m. aan het hanteren van medisch en zorggerelateerd afval.

Wenk: Je kan de leerlingen de prijs van producten en verzorgingsmateriaal laten ontdekken. Ze worden bewust van wie de financiële last draagt en welke impact dat heeft op de zorgverlener.

Wenk: Je kan leerlingen confronteren met elementen als tempo en efficiëntie die in een professionele context het economische aspect sterk kunnen bepalen. Je kan ze laten nadenken over het spanningsveld tussen economisch en kwaliteitsvol werken, met inbegrip van aandacht voor de cliënt en de personeelskost. Denk o.m. aan het gebruik van producten en verzorgingsmateriaal versus principes van hygiëne en veiligheid. Dit leerplandoel kan je aanbrengen in samenhang met reflecteren (LPD 13) en samenwerken in een team (LPD 6).

Wenk: Vanuit de aandacht voor duurzaamheid kan je met de leerlingen het debat voeren over duurzaamheid versus kostprijs versus hygiëne, veiligheid en beleving. Mogelijke thema's zijn het vervangen van textiel en linnen, gebruik van wegwerpgoederen, fairtrade, investeren in nieuwe toestellen met beperkter energieverbruik en bestrijding van sluijverbruik ...

Wenk: Je kan duurzaamheid een voldoende brede invulling geven. In samenhang met maaltijdbereiding (LPD 23) kan dit luik o.m. volgende aspecten behandelen: voedselverspilling, correct bewaren van voedingsmiddelen, keuze voor voorverpakte boterhammen, kleine portieverpakkingen of gemeenschappelijk te gebruiken producten (yoghurt, confituur, sauzen ...), soorten verpakkingsmaterialen (hergebruik of wegwerp) en beperken van afval.

Extra: Je kan leerlingen stimuleren om duurzame producten, ondanks een eventuele hogere kostprijs, toch te laten overwegen vanuit andere dan economische elementen. Ook het belang van innovatie en voortschrijdend inzicht inzake mogelijke gevolgen voor de gezondheid kan je hierbij betrekken.

Extra: Je kan de leerlingen het begrip duurzaamheid ook laten toepassen in de relationele context. Ze ontdekken het belang van investeren in relaties en de wijze waarop dat moet gebeuren om ook op lange termijn effecten te ervaren.

LPD 12 + De leerlingen ontwikkelen gezondheidsvaardigheden in functie van het eigen mentale welbevinden.

Samenhang derde graad: I-II-III-GFL LPD 15

Wenk: Leerlingen ontdekken wat zelfzorg voor hen persoonlijk inhoudt. Ze leren zichzelf kwetsbaar opstellen, hun persoonlijke grenzen ontdekken en signalen zien wanneer het welbevinden wordt bedreigd. Dat kan vanuit een professionele context maar zal niet kunnen worden losgekoppeld van de privéomstandigheden. De leerlingen ontwikkelen veerkracht en een gepaste assertiviteit waarbij ze zich naargelang de situatie flexibel kunnen opstellen.

Wenk: De leerlingen ontdekken welke gezondheidsvaardigheden ze kunnen inzetten om een gezond evenwicht te vinden tussen draaglast en draagkracht, werk en vrije tijd, inspanningen ontspanning. Ze leren werkzaamheden maar ook (negatieve) ervaringen die ermee gepaard gaan, loslaten zonder minimalistisch te worden. Ze besteden aandacht aan de impact van hun professionele activiteiten op hun omgeving zoals telefoons en mails thuis beantwoorden of de gevaren van continue bereikbaarheid. De verantwoordelijkheid van de werkgever en het eigen aandeel wordt besproken. Je kan de leerlingen de inhoud van de geluksdriehoek laten toetsen aan dit leerplandoel. Ze kunnen reflecteren aan de hand van enkele concrete casussen.

Wenk: Je kan de leerlingen op zoek laten gaan naar hulp wanneer ze toch problemen ervaren met het eigen welbevinden: welke instanties geven ondersteuning, rol van de sociale kaart, functie van de vertrouwenspersoon ...

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met omgaan met sociale en communicatieve vaardigheden (LPD 5). Ook reflecteren (LPD 13) kan aan bod komen. In het leerplandoel rond ergonomie (LPD 10) wordt de link gelegd naar zorg dragen voor de eigen fysieke aspecten.

LPD 13 De leerlingen reflecteren over het eigen handelen en het effect ervan op anderen.

2de graad: Aangereikte reflectiemodellen; inzicht in eigen handelen (II-ZoWe-a LPD 4)

Wenk: De leerlingen passen de reflectievaardigheden toe op situaties in een professionele context al kan er ook een deel van de privésituatie bij betrokken zijn. Ze ervaren dat die reflecties van een andere aard kunnen zijn en hun weerslag hebben op hun functioneren en de beoordeling ervan. Het accent ligt op de weerslag en het effect van het handelen op de anderen: welke gevolgen worden opgemerkt bij het stellen van bepaald gedrag of het aannemen van sommige houdingen. De leerlingen groeien in het verwoorden van die reflecties en leren ze delen met elkaar.

Wenk: Je kan de leerlingen laten gebruik maken van een (zelfgekozen) reflectiemodel. Er zijn nieuwe professionele en complexere contexten waarbinnen leerlingen tot andere reflecties zullen komen. Zo zullen de leerlingen aandacht besteden aan de effecten van het eigen handelen op anderen, op de kwaliteit van de dienstverlening en op de organisatie.

LPD 14 De leerlingen ontwerpen een oplossing voor een probleem of een uitdaging in de context van zorg en ondersteuning door wetenschappen, technologie of wiskunde geïntegreerd aan te wenden.

2de graad: II-ZoWe-a LPD 36

Wenk: Dit leerplandoel kan je op een projectmatige manier realiseren. Het kan gaan om een probleem dat of een uitdaging die kleinschalig is en aansluit bij de leefwereld van de leerlingen.

Wenk: Het is aangewezen om te vertrekken van een specifieke situatie. Leerlingen zetten kennis en vaardigheden in door creatief denken: ze bedenken mogelijke oplossingen, wegen ze tegenover elkaar af en maken keuzes. Stappenplannen kunnen dat proces ondersteunen. Een probleemoplossend proces verloopt systematisch, maar kan je niet voorstellen als een vast ritueel of recept.

Wenk: Je kan een informatierijke omgeving voorzien waarin leerlingen vlot inspiratie kunnen verzamelen. Het is waardevol om ook tussentijdse resultaten te bespreken. Leerlingen kunnen ook feedback aan elkaar geven.

Wenk: Goed gekozen problemen of uitdagingen kunnen spontaan aanleiding geven tot integratie van meerdere domeinen of disciplines. Voorbeelden van problemen en uitdagingen waarvoor een relatief eenvoudige (model)oplossing kan worden ontwikkeld:

- het gebruik van technologische toepassingen om ondersteuning te bieden aan mensen met een beperking;
- het omrekenen van de hoeveelheid ingrediënten voor een bepaald aantal personen.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan keuzes die leerlingen maakten bij het ontwerpen van een oplossing. Leerlingen kunnen die beargumenteren en hun denkproces illustreren: door foto's te nemen van deeloplossingen; documentatie te verzamelen; tekeningen, schema's, eenvoudige berekeningen te maken; een proefmodel samen te stellen ...

Wenk: De leerlingen ontwerpen een oplossing, maar hoeven die oplossing niet effectief te realiseren. De oplossing kan verschillende vormen aannemen en moet worden getest of geëvalueerd: een nieuwe of aangepaste werkwijze, een interventie, een technisch systeem (product, apparaat ...).

4.2 Zorg

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 15 De leerlingen lichten de visie van de organisatie op zorg, leven en wonen toe.

Duiding: De begrippen visie, missie en opdrachtsverklaring worden toegelicht a.d.h.v. de professionele contexten waarin leerlingen aan de slag kunnen gaan.

Wenk: Je kan de visie van eigen school aan bod laten komen om leerlingen de kerncomponenten van een visie beter te laten begrijpen. De zorgvisie als onderdeel van de visie van een organisatie krijgt bijzondere aandacht. De

leerlingen maken kennis met verschillende visies op zorg en geven voorbeelden van observaties waarin de zorgvisie tastbaar wordt gemaakt.

Wenk: Je kan leerlingen op zoek laten gaan naar de manier waarop de componenten uit die visie in de praktijk worden gebracht. Ze kunnen in dialoog gaan met medewerkers van de organisatie en nagaan in welke mate de visie ook leeft op de werkvloer. Je kan leerlingen laten zoeken naar de wijze waarop ze in hun opdrachten mogelijkheden zien om die visie in de organisatie zelf te realiseren en hoe ze deel kunnen worden van die visie.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met observeren (LPD 3), reflecteren (LPD 13), belevingsgericht handelen (LPD 1) en handelen volgens afspraken, procedures en protocollen (LPD 2).

Extra: Je kan leerlingen laten zoeken naar de wijze waarop ze in hun opdrachten mogelijkheden zien om de (zorg)visie te realiseren. Bij het begin van de derde graad ligt de focus op het leren kennen van de zorgvisie te en op betekenis te geven aan de inhoud ervan.

LPD 16 De leerlingen lichten de werking van lichaamsstelsels toe rekening houdend met de samenhang tussen de verschillende stelsels.

2de graad: Spijsverteringsstelsel en temperatuurregulatie; uitscheidingsstelsel; ademhalingsstelsel; bewegingsstelsel; hart- en bloedvatenstelsel; waarnemingsstelsel; gezond menselijk functioneren; preventie van ziekte (II-ZoWe-a LPD 13, 14, 15, 16, 17, 18)

Wenk: De leerlingen zetten in de derde graad vooral in op kennis van de werking van de stelsels die noodzakelijk zijn om de zorgtaken met voldoende achtergrond bij kinderen en volwassenen op een adequate wijze uit te voeren. Daarbij is de gezonde mens nog steeds het uitgangspunt en zullen inhouden rond ziektebeelden eerder beperkt zijn. Ze benoemen in functie van de zorgtaken de delen van de stelsels en kunnen verbanden leggen tussen de stelsels. Ook bij die samenhang is de band met de zorgtaken een belangrijk aandachtspunt.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met observeren en signaleren (LPD 3). De leerlingen kennen de werking van stelsels en zullen eventuele veranderingen of onregelmatigheden signaleren. Je kan casussen aanbieden in verschillende contexten of variërende doelgroepen.

Wenk: Je kan alle stelsels aan bod laten komen vanuit de zorgtaken die zowel bij kinderen als bij volwassenen aan bod komen (LPD 18, 19). Je bespreekt wat de leerlingen nodig hebben om die zorgtaken functioneel uit te voeren in samenhang met de anatomische en fysiologische aspecten ervan.

LPD 17 De leerlingen passen algemene principes voor gezondheidsbevordering toe met inbegrip van gezonde en aangepaste voeding, valpreventie en zorg voor voldoende slaap.

2de graad: Begrippen gezondheid, welbevinden, betrokkenheid, welzijn, mantelzorg; confrontatie gezondheidskeuzes-maatschappelijk belang (II-ZoWe-a LPD 12)

Wenk: De leerlingen maken kennis met preventie, bevordering en promotie als

onderdelen van gezondheidsbevordering in de verschillende aspecten van het menselijk functioneren. Dat kan gestructureerd worden ingedeeld via de gezondheidspatronen van Gordon of ICF die geen doel op zich zijn maar een manier om alle elementen in kaart te brengen.

Wenk: Op basis van de determinanten van gezondheidsgedrag en vanuit de indeling via de patronen van Gordon of ICF kan je de algemene principes rond gezondheidsbevordering aanbrengen. Je kan erover waken dat de uiteenlopende thema's gelijkgericht aan bod komen: voeding en beweging met inbegrip van valpreventie, vermijden van tabak en alcohol, slaap, milieu, mentaal welbevinden ...

Wenk: Je kan de algemene principes sterk concretiseren door via bestaande situaties of casussen een toetsing te maken en te evalueren of er sprake is van een gezonde levenswijze. De leerlingen maken kennis met valkuilen en hindernissen die het toepassen van die principes verhinderen.

Wenk: Je kan de leerlingen gezondheidsbevordering vanuit een systematiek leren benaderen. Ze benaderen de cliënt door alle patronen aan bod te laten komen en zich telkens de vraag te stellen op welke wijze ze gezondheid bevorderen. Bij de bespreking van het activiteitenpatroon zal het belang van beweging en valpreventie aan bod komen, bij de toelicht van het spijsverteringsstelsel krijgt gezonde voeding en vochtinname een plaats, bij het waarnemingsstelsel zal het belang van rust, voldoende slaap en hoe dat te realiseren dan weer prominent aanwezig zijn.

Extra: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met reflecteren (LPD 13) waarbij leerlingen de eigen en de maatschappelijke verantwoordelijkheid voor het naleven van een gezonde levenswijze bekijken.

LPD 18 De leerlingen voeren afgebakende zorgtaken uit bij kinderen onder toezicht van de zorgverlener:

- **verschonen van een luier, verzorgen van de stuit;**
- **instaan voor of ondersteunen bij de dagelijkse hygiënische verzorging: reinigen van neus, ogen en mond en geven van een babybadje;**
- **meten van de lengte, gewicht en lichaamstemperatuur;**
- **beschrijven van de aandachtspunten bij medicatie;**
- **informatie geven over de zindelijkheidstraining;**
- **ondersteunen bij het maaltijdgebeuren.**

2de graad: Beperkte ADL-activiteiten (ondersteunen toiletbezoek, temperatuur nemen, medeleerling verplaatsen in een rolstoel, gebit verzorgen) (II-ZoWe-a LPD 19)

Duiding: De basiszorg wordt met behulp van een ondersteuningsplan en procedures die in de organisaties van kracht zijn uitgevoerd. In dit doel zijn een aantal zorgtaken opgenomen die de leerlingen binnen de eigen bevoegdheid en onder toezicht van een zorgverlener uitvoeren.

Wenk: Je ziet dit doel in samenhang met LPD 30. Je leert leerlingen tijdens het uitvoeren van zorgtaken pedagogische vaardigheden hanteren m.b.t. het bevorderen van het welbevinden en de fysieke, emotionele en educatieve ondersteuning van het kind (educare).

Wenk: Bij het aanleren van de zorgtaken werk je rond begrippen, doel en het belang van de zorgtaak, de indicatie, observaties en signalen. Ook de meest voorkomende problemen, mogelijke gevaren en aandachtspunten bij het uitvoeren van de zorgtaken of het ondersteunen van het kind, eventuele hulpmiddelen en materialen komen aan bod. Je kan bij een aantal zorgtaken het verschil duiden in de bevoegdheid van huishoudhulp in de zorg of logistiek assistent in de zorg en de verzorgende of de zorgkundige.

Wenk: Je kan de leerlingen het babybadje, dat overwegend door ouders zal worden uitgevoerd, aanleren zodat ze dat vlot kunnen uitvoeren in onvoorziene omstandigheden.

Wenk: Je kan leerlingen tips en aandachtspunten aanreiken voor het ondersteunen van het maaltijdgebeuren zoals aandacht hebben voor het welbevinden en het ritme van het kind, het belang van proeven, zelfstandigheid stimuleren, rekening houden met dieetrichtlijnen, rekening houden met afspraken in het kinderdagverblijf ... Je kan leerlingen laten oefenen op het aanreiken en toedienen van baby- en peutermaaltijden.

Wenk: Je kan werken met concrete situatieschetsen om zorgtaken te introduceren en die in complexiteit of variatie laten evolueren. De leerlingen kunnen ook zelf casussen aanreiken op basis van eigen ervaringen op stage en/of via andere vormen van werkplekleren.

LPD 19 De leerlingen voeren afgebakende zorgtaken uit bij volwassenen onder toezicht van de zorgverlener conform het zorgplan:

- **ondersteunen bij hygiënische verzorging van de cliënt met een beperkte dysfunctie van ADL conform het zorg- en ondersteuningsplan;**
- **ondersteunen bij mondzorg;**
- **ondersteunen bij dagelijkse haartooi;**
- **ondersteunen bij nazorg: elektrisch scheren, opmaak, reinigen oren;**
- **ondersteunen bij aanbrengen en onderhoud van bril en gehoorapparaat;**
- **ondersteunen bij voetbad bij niet-risicopatiënten;**
- **meten van de lengte, gewicht, lichaamstemperatuur, de polsslag en meedelen van de resultaten;**
- **ondersteunen bij het nemen van medicatie;**
- **bewaken van de orale vochtinname en signaleren van problemen;**
- **ondersteunen bij de vocht- en voedseltoediening langs orale weg uitgezonderd bij slikstoornissen en sondevoeding.**

Samenhang derde graad: III-Gez-da LPD 34.

2de graad: Beperkte ADL-activiteiten (ondersteunen toiletbezoek, temperatuur nemen, medeleerling verplaatsen in een rolstoel, gebit verzorgen) (II-ZoWe-a LPD 19)

Duiding: De basiszorg wordt met behulp van een ondersteuningsplan en procedures die in de organisaties van kracht zijn uitgevoerd. In dit doel zijn een aantal zorgtaken opgenomen die de leerlingen binnen de eigen bevoegdheid en onder toezicht van een zorgverlener uitvoeren. Onder toezicht impliceert het consult van het zorg- en ondersteuningsplan én het overleg met een zorgverstrekker waarin wordt

bepaald of een afgebakende zorgtaak bij een bepaalde cliënt onder strikt toezicht of onder verwijderd toezicht kan worden uitgevoerd.

Wenk: Bij het aanleren van de zorgtaken werk je rond begrippen, doel en het belang van de zorgtaak, de indicatie, observaties en signalen. Ook de meest voorkomende problemen, mogelijke gevaren en aandachtspunten bij het uitvoeren van de zorgtaken of het ondersteunen van de cliënt, eventuele hulpmiddelen en materialen komen aan bod. Je kan bij een aantal zorgtaken het verschil duiden in de bevoegdheid van huishoudhulp in de zorg of logistiek assistent in de zorg en de verzorgende of de zorgkundige.

Wenk: Het ondersteunen van hygiënische zorgen omvat in de residentiële zorg het bieden van hygiënische zorgen. Je kan een leerlijn uitwerken van het ondersteunen bij een toilet aan de lavabo tot het toedienen van een bedbad. In de thuiscontext (gezinszorg) ondersteunen verzorgenden cliënten enkel bij het wassen aan de lavabo en bij het aan- en uitkleden. Ondersteunen bij het nemen van medicatie betekent dat de leerlingen het nodige kunnen doen om de cliënt zelf medicatie te laten nemen. De leerlingen zullen zelf geen medicatie toedienen.

Ondersteunen bij vocht- en voedseltoediening omvat in de residentiële zorg het effectief aanreiken en toedienen van vocht en voeding aan een cliënt, steeds met het oog op het stimuleren en bevorderen van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de cliënt. In de thuiscontext (gezinszorg) heeft ondersteunen de betekenis van voorbereiden, voeding aanreiken en nazorg. Een verzorgende mag geen voeding of drank toedienen.

In samenhang met LPD 3 leer je leerlingen over het belang van het bewaken van de orale vochtinname, het signaleren van problemen en het meedelen van de resultaten van de gemeten parameters, bv. bij koorts.

Wenk: Je kan werken met concrete situatieschetsen om zorgtaken te introduceren en die in complexiteit of variatie laten evolueren. De leerlingen kunnen ook zelf casussen aanreiken op basis van eigen ervaringen op stage en/of via werkplekleren.

LPD 20 De leerlingen voeren volgens de geldende richtlijnen EHBO uit bij noodsituaties met inbegrip van levensreddend handelen bij kinderen van 0 tot 12 jaar.

Samenhang derde graad: I-II-III-LiOp LPD 7; III-Gez-da LPD 36; III-OpBe-da LPD 27; III-Spo-da LPD 19

2de graad: Basisstappen, kenmerken, risicofactoren en technieken van EHBO; gesimuleerde leeromgeving (I-II-III-LiOp LPD 7)

Wenk: In functie van de uitoefening van de beroep van verzorgende/zorgkundige en kinderbegeleider worden de kennis en vaardigheden van leerlingen m.b.t. levensreddend handelen (BLS) bij baby's, kinderen en volwassenen verdiept. Er zijn specifieke richtlijnen en procedures binnen de zorgcontexten waarmee men rekening houdt.

Wenk: Je behandelt dit doel in samenhang met het leerplandoel rond zorgtaken. Vanuit casussen kan je leerlingen laten werken rond specifieke situaties in zorg zoals braken, verslikken, stikken bij maaltijden, verzorgen van snijwondjes en bloedingen, vergiftiging, insectenbeten, allergische reactie ...

Wenk: De lessen EHBO en levensreddend handelen bied je bij voorkeur aan voor de eerste stageperiode. De leerlingen informeren zich op stage over de geldende richtlijnen.

LPD 21 De leerlingen verwijzen de cliënt bij veel voorkomende zorg- en ondersteuningsvragen en vragen met betrekking tot hulpmiddelen door naar relevante hulpinstanties.

Wenk: Nadat de leerlingen voldoende de verschillende diensten van de organisatie hebben leren kennen, kunnen zij een interne doorverwijzing doen wanneer de cliënt een vraag naar ondersteuning heeft. Het gaat o.m. om de receptie, de wasserij, de keuken en andere voorzieningen. Ook de verantwoordelijke van de dienst of afdeling kan worden aangesproken. Het gaat niet om doorverwijzing naar diensten die o.m. via de sociale kaart beschikbaar zijn.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met observeren (LPD 3). De leerlingen wachten niet tot de cliënt iets vraagt. Ze anticiperen op wensen en behoeften die ze opmerken, afoetsen bij de cliënt en/of discreet durven bespreekbaar maken.

LPD 22 De leerlingen ondersteunen de cliënt bij verplaatsingen.

Duiding: Het verplaatsen van de cliënt bevat twee elementen: het verplaatsen van o.m. zetel naar bed waarbij hij fysiek moet worden gemanipuleerd maar ook het transport van de ene naar een andere locatie. In het eerste geval zullen de leerlingen de zorgverlener ondersteunen en niet autonoom handelen, in de tweede situatie kunnen de leerlingen wel zelfstandig de taak opnemen na instructie van de zorgverlener.

Wenk: Je kan leerlingen laten kennis maken met technieken en materialen (tillift, glijzeil ...) die een zorgverlener zal toepassen om een cliënt te verplaatsen. Je besteedt vooral aandacht aan de ondersteunende rol die de leerlingen zowel praktisch als communicatief kunnen innemen. De leerlingen kunnen in dat proces oog hebben voor een veilige omgeving voor de cliënt waarin ook comfort is gevrijwaard. Dit leerplandoel kan je aanbieden in samenhang met ergonomische aspecten (LPD 10) al zal ook veiligheid en belangrijke plaats innemen. De leerlingen zijn er zich van bewust dat ze geen verplaatsingstechnieken autonoom kunnen toepassen maar enkel met hulp van andere zorgverlener. Ze kunnen toelichten wat het belang hiervan is.

Wenk: Je kan de leerlingen laten kennis maken met de verschillende transportmiddelen waarmee de cliënt van locatie kan veranderen. Naargelang het middel (rolstoel, bed ...) zullen de leerlingen de noodzakelijke veiligheidsmaatregelen nemen om de cliënt goed te begeleiden. Het gaat niet alleen om het concrete praktische gebruik van de middelen maar ook om de informatie die ze zullen verstrekken aan de cliënt. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met communicatieve vaardigheden (LPD 5).

4.3 Indirecte en logistieke ondersteuning

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 23 De leerlingen bereiden evenwichtige en gezonde maaltijden.

2de graad: Gezonde maaltijden; gezinscontext; eenvoudige bereidingswijzen; correct bewaren van voeding; gezondheidsbeleid van de school; voedings- en bewegingsdriehoek (II-ZoWe-a LPD 22)

Wenk: Het accent ligt niet meer op het bereiden van volledige maaltijden zoals in de tweede graad, maar op het opvolgen van richtlijnen om de voeding aan te passen aan de doelgroep in de professionele contexten waarin de leerlingen actief zijn. De opdrachten om voeding te voorzien zijn aangepast aan de wensen en behoeften van cliënten: vegetarisch eten, diverse diëten, aandacht voor allergenen, fingerfood ... De leerlingen passen bereidings- en bewaringstechnieken toe voor maaltijden en houden rekening met de GHP(Goede Hygiëne Praktijken)- en HACCP(Gevarenanalyse-Kritische controlepunten)-normen bij alle stappen tijdens het maaltijdgebeuren.

Wenk: De leerlingen hebben in de tweede graad boodschappenlijstjes opgesteld en boodschappen gedaan in functie van de voorbereiding van de maaltijd in een gezinscontext. In de derde graad kan je door de gewijzigde context verdieping aanbrengen in het kostenbewust werken, maaltijden bereiden in de gezinscontext met aandacht voor specifieke problematieken in de thuiszorg (kansarmoede, ziektebeelden ...) en infrastructurele omstandigheden die de werking bemoeilijken (kleine keuken, 1 kookplaat ...). Je kan de leerlingen een gesprek laten voeren over de mogelijkheden om producten te kopen met beperkte financiële middelen maar hen ook verantwoording laten afleggen voor het aangekochte. Het accent ligt meer op het gesprek over het aankopen dan op het aankopen zelf. Ook andere thema's zoals winkelkeuze, aankopen van producten en bereidingswijze van gerechten kunnen hier een plaats krijgen.

Wenk: Vanwege de zeer uiteenlopende situaties en contexten is het aangewezen niet met volledige maaltijden te werken. Een volwaardige maaltijd en dagmenu zijn belangrijk maar bij de uitvoering kan de leerling ook een deeltje ervan bereiden. Je kan kleine bereidingen zoals snelklaargerechten en tussendoortjes maken die aangeven dat er rekening wordt gehouden met de specifieke situatie van de cliënt. Ook eenvoudige recepten voor de lunch krijgen hier hun plaats: zoet ontbijtgebak, eierbereiding, brood, granola, drankjes, belegde broodjes, wraps, salades, pastabereidingen ...

Wenk: De leerlingen kennen niet louter de GHP- en HACCP-regels maar lichten het belang ervan toe en passen ze toe in uiteenlopende contexten. Je kan de leerlingen uitdagen om te reflecteren (LPD 13) over dit thema in functie van voedselverspilling (houdbaarheid, restverwerking) en het leerplandoel rond economisch en duurzaam werken (LPD 11).

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanbrengen in samenhang met methodisch handelen (LPD 7). Leerlingen zoeken zelfstandig recepten rekening houdend met de noodzakelijke aanpassingen die de cliënt wenst. Dat vraagt een efficiënte planning in combinatie met andere taken zoals linnenonderhoud of schoonmaak. Je kan de

leerlingen ondersteunen in het maken van een weekplanning als het over voeding gaat.

Wenk: Je kan focussen op het geven van informatie over de maaltijd en de mogelijkheden om tegemoet te komen aan het welbevinden van de cliënt m.b.t. de maaltijd (LPD 23, 24). Dat kan bestaan uit mogelijkheden bieden om te helpen bij het bereiden van de maaltijd, om zelfstandig te eten of dat te stimuleren in afspraak met de zorgverlener, het eetmoment te mogen kiezen en de maaltijd aan te passen aan de wensen en behoeften van de cliënt binnen de grenzen van wat de organisatie mogelijk maakt.

Wenk: Dit leerplandoel kan worden aangeboden in samenhang met het signaleren van onregelmatigheden (LPD 3) aan leidinggevende of zorgverlener wanneer er o.m. sprake is van weinig eten, voedsel dat wordt weggegooid ...

Extra: Je kan via maaltijdbereiding andere maatschappelijke thema's een plaats geven. Je kan o.m. de situatie van de voedselbanken en hun impact in de thuiszorg aan bod laten komen (samenhang met LPD 23).

LPD 24 De leerlingen verzorgen het maaltijdgebeuren met inbegrip van presenteren en opdienen van voeding en drank en het creëren van een aangename sfeer.

2de graad: Serveren voeding en drank; presentatie; eetgewoonten; sociale interactie; correcte tafelschikking; etiquetteregels; evoluties in eetgewoonten (II-ZoWe-a LPD 23).

Wenk: De leerlingen ontdekken de verschillen in maaltijdgebeuren naargelang de organisatie waar de maaltijdbezorging plaatsvindt. Je laat de leerlingen de verschillen in aanpak tussen de verblijfscontext benoemen en duiden. Denk aan het serveren in een ontbijtzaal of op de kamer van een cliënt.

Wenk: Je vertrekt vanuit een specifieke professionele context om o.m. het bereiden, samenstellen of **regenereren** van een gerecht correct te situeren. Leerlingen staan in voor eenvoudige warme en koude maaltijden, voor het bereiden van warme dranken en serveren warme of koude dranken op passende temperaturen.

Wenk: Je kan leerlingen bijbrengen om rekening te houden met de beperkingen of noden van de cliënt die richtinggevend kunnen zijn om bijvoorbeeld een dienblad in te richten. Leerlingen leren initiatief nemen als een glas of beker leeg is. Je kan de leerlingen laten kennis maken met het brede gamma aan ondersteunende middelen om zelfstandig en comfortabel te eten zoals tremorbekers, extra bordranden, verzaaid of verbreed bestek, boterhammendoos voor eenhandigen ...).

Wenk: Je maakt de leerlingen attent op de mogelijkheden die ze hebben om tijdens het uitvoeren van die vaardigheden aandacht te hebben voor voedselverspilling en voedselveiligheid (LPD 23). Ook de manier waarop ze dat cliëntgericht aanbrenge, kan je hierbij een plaats geven.

Wenk: Na afdienen, opruimen en nazorg voor de cliënt krijgt het uitvoeren van de vaat de nodige aandacht. Het afwassen gebeurt manueel of met een vaatwasser indien die aanwezig is.

Wenk: Dit doel kan niet los worden gezien van de regels van gastvrijheid en professioneel handelen (LPD 4) zoals bij het opnemen van bestellingen, het betreden van de

kamer ... Je kan met de leerlingen verschillende situaties bespreken en hen op die manier voorbereiden zodat ze gepast reageren en zich wendbaar opstellen afhankelijk van de situatie. Dat gebeurt in samenhang met reflecteren (LPD 13).

LPD 25 De leerlingen zorgen voor kledij en textiel.

2de graad: Zorg voor linnen en textiel; principes van de Sinnercirkel; gezinscontext; etiketten; benoemen van vezels en stoffen; klein verstelwerk; eenvoudig strijkwerk (II-ZoWe-a LPD 24, 25)

Wenk: De leerlingen verzorgen de kledij en textiel naargelang de context waarin ze actief zijn. Vanuit de huishoudelijke context zullen de leerlingen het textiel sorteren, wassen, drogen en strijken volgens de voorschriften om het vervolgens kastklaar te maken. Ook klein verstelwerk komt aan bod. In de logistieke context zullen de leerlingen kledij en textiel verzamelen, vuil en gecontamineerd wasgoed sorteren om het volgens een interne procedure te transporteren. Ze bedienen de wasmachine en de droogkast. Kledij en textiel worden op slijtage gecontroleerd.

Wenk: Voor de concrete aanpak van onderhoud van linnen en textiel kan je je baseren op het advies van de Hoge Gezondheidsraad die fysische, chemische en microbiologische normen heeft uitgeschreven om linnen en textiel professioneel te behandelen. Leerlingen ontdekken bronnen om hun professioneel handelen in de toekomst actueel te houden. Je kan de leerlingen de procedures bijbrengen die in de verschillende professionele contexten aan bod komen. De sterk geautomatiseerde verwerking van grote hoeveelheden linnen en textiel kunnen in werkplekieren een plaats krijgen maar die contexten staan niet centraal in de studierichting Basiszorg en ondersteuning.

Wenk: Je kan de leerlingen de vuilheidsgraad en slijtage laten inschatten. Ze zullen bij de behandeling op basis van hun bevindingen rekening houden met de specificiteit van de context. In de gezinscontext kunnen andere normen gelden dan in een andere verblijfscontext. De leerlingen bergen het textiel en linnen verzorgd en correct op rekening houdend met de wens van de cliënt.

Extra: Leerlingen ontdekken de verschillen tussen en de motivatie voor specifieke interne procedures die gericht zijn op hygiëne en efficiënte organisatie. Daarbij nemen ook de richtlijnen en zelfs gewoontes van cliënten en mantelzorgers een belangrijke plaats in. Je kan leerlingen laten reflecteren over welke procedures de bovenhand moeten krijgen en hoe ze dat aanbrengen bij cliënten.

LPD 26 De leerlingen zorgen voor woon-, leef- en speelomgeving.

2de graad: Reinigen en onderhouden leefruimten; gezinscontext; principes van de Sinnercirkel; kleine huisdieren en planten; voorraadprincipes (II-ZoWe-a LPD 26, 27, 28, 29)

Wenk: De leerlingen krijgen een gevarieerd aanbod van ruimtes, waaronder keukens, sanitair, woonkamer, gemeenschappelijke ruimtes, slaapvertrekken ... met verschillende inhouden die kans geven om schoonmaakprincipes toe te passen. Je kan verschillende soorten vloeren, ramen, spiegels, tapijten ... aan bod laten komen. Ook de professionele context waarin die ruimtes zich bevinden zal een rol spelen in de concrete aanpak van het onderhoud. Je laat leerlingen kennis maken

met de werkwijze om bedden op te maken in de verschillende contexten. Dat betreft naast de praktische aspecten ook de timing, de omgang met cliënten die op dat moment op de kamer zijn, het respect voor privacy, de eventuele combinatie met andere taken om efficiënt te kunnen werken ...

Wenk: Je leert leerlingen oog hebben voor de afwerking van de oppervlakken en materialen omdat dat de keuze voor de te gebruiken onderhoudstechniek en schoonmaakproduct kan beïnvloeden (geverfd, gevernist, geglazuurd, gelakt, geboend ...). Ze maken een keuze (werking, effect, risico ...) voor de passende schoonmaakproducten en -materialen op basis van wat zij zullen reinigen. De samenhang met het soort vuil en opnieuw de professionele context kunnen hier aan bod komen. Via o.m. werkplekleren kunnen leerlingen kennismaken met gespecialiseerde materialen, producten en machines voor de schoonmaak van vloeren, tapijten, ramen in professionele contexten ...

Wenk: Je kan leerlingen de basistechnieken voor het reinigen van oppervlakken bijbrengen zonder ze te beschadigen met krassen e.d. Dat kan in samenhang met methodisch handelen (LPD 7), veiligheidsvoorschriften (LPD 9) en ergonomische principes (LPD 10). Leerlingen onderhouden schoonmaaktoestellen en -materieel met aandacht voor de slijtage en risico's.

Wenk: De leerlingen maken kennis met de brede variatie aan voorraden: voedselvoorraden, linnen en textiel, verzorgingsmaterialen, schoonmaakproducten, formulieren ... Ze ontdekken de specifieke eisen voor opslag en opbergen die betrekking hebben op sommige producten. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met GHP- en HACCP-normen (LPD 23). De leerlingen kunnen de cliënt helpen bij het beheren van de voorraden in de gezinscontext en stemmen de boodschappen hierop af (LPD 23). Denk o.m. aan de medicatie tijdig afhalen bij de apotheker. Je kan dit leerplandoel aanbrengen in samenhang met de inhouden rond administratieve verwerking (LPD 27).

Extra: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met diversiteit (LPD 1). Cultuur, religie, gender, leeftijd ... zullen een rol spelen bij het toepassen van de verschillende procedures en richtlijnen.

LPD 27 De leerlingen voeren eenvoudige administratieve taken uit met inbegrip van digitale toepassingen.

Wenk: De leerlingen maken kennis met de grote variëteit aan administratieve verplichtingen die worden bepaald door de context. Zo zal de gezinscontext andere formaliteiten vereisen dan andere verblijfscontexten. Je bakent sterk af hoever de kenniscomponent moet worden ingevuld.

Wenk: Je kan op zoek gaan naar specifieke administratieve invullingen die van belang zijn voor taken van medewerkers en waarvoor een correcte rapportering vereist is zoals het drinken van bewoners van een WZC bijhouden en digitaal registreren. De leerlingen ontdekken de softwaretoepassingen die eigen zijn aan de sector en gaan ermee aan de slag onder toezicht van de verantwoordelijke.

Wenk: Je maakt leerlingen attent op het belang van administratie en de noodzakelijke zorgvuldigheid die hiermee gepaard gaat. Het correct lezen van een werkschema met de instructies en het beknopt schriftelijk verslag uitbrengen zijn belangrijke factoren in de efficiëntie van een organisatie en de eigen werkzaamheden. Je kan

dat aanbrengen in samenhang met schriftelijk communiceren (LPD 5). De leerlingen gebruiken de geschikte communicatiekanalen in functie van functionele contacten en communicatie. Ze schrijven en beantwoorden correct een mail, voeren een efficiënt telefoongesprek ... Je kan dat aspect aanreiken in samenhang met de professionele gedragscode (LPD 4).

Wenk: Je kan via dit leerplandoel de administratieve verplichtingen rond stage betrekken: documenten ordenen, verslag maken, uurrooster invullen, risicoanalyses en werkpostfiches lezen en in orde brengen Ook andere persoonlijke administratie kan hierbij aan bod komen.

4.4 (Ped)agogisch handelen

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 28 De leerlingen brengen wensen en behoeften, beperkingen en mogelijkheden van cliënten in verschillende levensfasen in kaart.

Duiding: Er wordt een gestructureerd referentiekader gebruikt om wensen en behoeften, beperkingen en mogelijkheden in kaart te brengen. Daarbij houdt men rekening met de verschillende levensfasen waarin kinderen of volwassenen zich bevinden. Het verzamelen van deze gegevens moet de opstap naar interventies of (ped)agogisch handelen op een gerichte wijze mogelijk maken.

Wenk: Je kan dit leerplandoelen aanreiken in samenhang met een holistische kijk op de mens (LPD 1).

Wenk: Bij aanvang van de derde graad hebben de leerlingen nog nood aan het volgen van een leidraad. Doorheen de graad groeien ze naar een houding waarbij ze steeds meer spontaan nieuwe behoeften of belemmeringen in kaart brengen zodat dat een dynamisch gebeuren wordt. Dit leerplandoel kan je aanbieden in samenhang met observeren en rapporteren (LPD 3).

4.4.1 Kinderen

LPD 29 De leerlingen lichten binnen de 4 ervaringsgebieden van het pedagogisch raamwerk toe hoe de fysieke, cognitieve en socio-emotionele ontwikkeling van kinderen wordt gestimuleerd.

2de graad: Levensloofasen; mijlpalen in ontwikkeling; observeren; gepaste vrije tijdsacties (II-ZoWe-a LPD 31)

Duiding: De vier ervaringsgebieden uit het pedagogisch raamwerk worden toegelicht en het belang ervan voor een rijke omgeving gesitueerd. Binnen die gebieden tonen leerlingen aan hoe de fysieke, cognitieve, socio-emotionele en morele ontwikkeling van het kind een rol speelt en kan worden gestimuleerd. Ook de levensfase zal een impact hebben in het benutten van de ervaringsgebieden en het stimuleren van ontwikkeling. Het gebruik van de ervaringsgebieden drukt een holistische en relationele kijk uit op de ontwikkeling van het kind.

Wenk: Je kan de leerlingen laten kennis maken met de ervaringsgebieden en de

betekenis ervan. Ze geven, binnen de contexten waarin ze actief zullen zijn, een concrete invulling van de terminologie die ze gebruiken: manipuleren, creatieve expressie, taalontwikkeling ...

Wenk: Je kan de leerlingen op een gestructureerde wijze koppeling laten maken tussen ervaringsgebieden, levensfase en ontwikkeling zonder het unieke karakter van elk kind uit het oog te verliezen. Vanuit die samenhang kan je linken leggen met pedagogische vaardigheden (LPD 28) en de vrijetijdsactiviteiten die worden aangeboden (LPD 31, 34).

LPD 30 De leerlingen hanteren (ped)agogische vaardigheden in functie van het bevorderen van welbevinden en de fysieke, emotionele en educatieve ondersteuning van kinderen.

2de graad: (ped)agogische vaardigheden; aanbod in functie van de levensfase; welbevinden en betrokkenheid ondersteunen; emotionele en educatieve ondersteuning (II-ZoWe-a LPD 32)

Wenk: De leerlingen verwerven een basiskennis van een referentiekader dat bij kinderen wordt gebruikt om de aspecten van pedagogische kwaliteit te kunnen benoemen en toepassen. Je benadert pedagogisch handelen bij kinderen expliciet vanuit de pedagogische visie educare waarin het bieden van een zorgzame speelleeromgeving centraal staat. Het is een aanpak waarbij zorg (LPD 18), spelen en leren even belangrijk zijn en nauw met elkaar verbonden zijn.

Wenk: Via situatieschetsen kan je de pedagogische kwaliteiten zoals welbevinden stimuleren, geborgenheid bieden, educatieve ondersteuning geven ... concreet maken voor de leerlingen en ze aanleren hoe ze deze zelf kunnen toepassen. Het volstaat niet om te weten welke pedagogische vaardigheden er zijn en ze toe te passen. De leerlingen zoeken ook naar een manier om vast te stellen of een kind welbevinden ervaart of niet.

Wenk: Je laat de leerlingen aandacht besteden aan verschillende doelgroepen waarbij ze mikken op maximale autonomie in de geborgenheid die ze aan het kind bieden. Het kindgericht werken moet zich uiten in een aantal specifieke en objectiveerbare gedragingen die ook om andere redenen positief zijn in de groei van de leerlingen. Denk o.m. aan het werken op kindhoogte wat zowel een pedagogisch als een ergonomisch (LPD 10) motief heeft.

Wenk: Je kan de kennis van de levensloopfasen gebruiken om op gepaste wijze om te gaan met het kind. Zo zullen de leerlingen zich bij een 10 maanden oud kind de vraag stellen welke ontwikkelmogelijkheden het heeft om zich bijvoorbeeld op te trekken. Omgekeerd kunnen leerlingen ook leren bepaald gedrag af te zetten t.o.v. de leeftijd (of de context) en zich de vraag stellen of dat nu passend is en waarom dat wel/niet zo is. Je kan de leerlingen een onderscheid laten maken en benoemen in een reactie of aanpak in een professionele context versus een privé situatie.

Wenk: Je kan met de vakgroep een leerlijn uitzetten waarbij de leerlingen in de tweede graad kennis maken met de mijlpalen of levensloopfasen, in de derde graad de professionele context en de werkingsprincipes leren kennen om in het zevende jaar een voldoende brede basis te hebben om zich concreter te focussen op een doelgroep.

Extra: Je kan met de leerlingen de algemene principes van talentgericht werken bekijken en nagaan op welke wijze ze deze kunnen implementeren in hun taken. Ze kunnen ook reflecteren over het gegeven of ook bij hen aandacht bestaat voor de talenten die ze bezitten.

LPD 31 De leerlingen stimuleren kinderen in hun ontwikkeling door een gevarieerd aanbod van vrijetijdsactiviteiten en het inrichten van een stimulerende speelomgeving.

2de graad: Pedagogische vaardigheden; vormen van vrijetijdsbesteding; eigen creativiteit en expressie; gezinscontext; stimuleren van ontwikkeling (II-ZoWe-a LPD 34, 35)

Wenk: De leerlingen ontwikkelen een vrijetijdsaanbod voor kinderen rekening houdend met de ervaringsgebieden en de ontwikkeling van de betrokkenen. Het zijn activiteiten die een doel hebben om wensen en behoeften van kinderen een invulling te geven of hun ontwikkeling te stimuleren. Het aanbieden van die activiteiten kan ook een manier zijn om de pedagogische vaardigheden van de leerlingen op een objectieveerbare wijze zichtbaar te maken. De leerlingen zullen zich niet enkel richten op de activiteiten maar ook aandacht besteden aan de omgeving waarin het kind zich bevindt. Ze richten de omgeving zo in dat kinderen worden uitgedaagd in hun ontwikkeling.

Wenk: Je kan leerlingen in twee richtingen laten werken:

- ze kunnen uitgaan van een concrete situatie waarin een kind zich bevindt en daarvoor een activiteit opmaken die rekening houdt met o.m. de ontwikkeling;
- ze kunnen een bestaande activiteit die aan kinderen wordt aangeboden, gaan beoordelen op de kwaliteit en de efficiëntie om ontwikkeling te stimuleren of een kind pedagogisch te ondersteunen in de levensfase waarin het zich bevindt.

Wenk: Het aanbieden van een stimulerende omgeving kan op een kostenbewuste en creatieve manier. Het gaat niet om exuberante initiatieven die de omgeving volledig omvormen. De leerlingen kunnen met kleine acties of bijsturingen in de omgeving kinderen al prikkelen en uitdagen.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met reflecteren (LPD 13) en leerlingen uitdagen elkaars aanbod of inrichting te beoordelen a.d.h.v. vooropgestelde criteria.

4.4.2 Volwassenen

LPD 32 De leerlingen lichten veranderingen in de fysieke, cognitieve en socio-emotionele ontwikkeling van volwassenen toe.

2de graad: Levensloofasen; mijlpalen in ontwikkeling; correct observeren; gepaste vrije tijdsacties (II-ZoWe-a LPD 31)

Wenk: De leerlingen lichten de evolutie in ontwikkeling van volwassenen over de verschillende levensfasen toe. Daarbij komen zowel de fysieke, cognitieve, socio-emotionele als morele ontwikkeling aan bod. Ze maken een koppeling met de context waarin de cliënt zich bevindt en gaan na in welke mate de omgeving een

impact heeft op die ontwikkeling of welke factoren hierin een cruciale rol spelen. De leerlingen signaleren vanuit hun observaties eventuele veranderingen bij de cliënt aan andere zorgverleners.

Wenk: Je kan leerlingen stimuleren ontwikkeling holistisch te bekijken (LPD 1). Je kan werken rond veranderingen op fysiek en cognitief vlak in relatie tot veroudering zoals achteruitgang van zintuigen en geheugen, reactiesnelheid, risico op vallen ... Op socio-emotioneel vlak kunnen veranderingen in sociale relaties, veranderingen n.a.v. ziekte of rouw en veranderingen m.b.t. het wonen of leven in een zorgcontext aan bod komen.

Wenk: Je kan morele ontwikkeling op een laagdrempelige wijze introduceren bij leerlingen door gevoelens en gedachten van volwassenen te koppelen aan achterliggende normen en waarden. De leerlingen verwerven inzicht in de reactie van cliënten op basis van die achterliggende normen en waarden die zich bij elke persoon ontwikkelen. Ze gaan na op welke wijze ze op hun beurt reageren en ervaren de samenhang met de eigen morele ontwikkeling of normen en waarden. Je kan dat aanbieden in samenhang met reflecteren (LPD 13). Je kan leerlingen stimuleren veranderingen in ontwikkeling sterk te objectiveren en los te maken van een beoordeling van de persoon. De leerlingen worden zich bewust van de impact van normen en waarden die ze niet delen op hun functioneren en hun denken over anderen.

Wenk: Voor dit leerplandoel kan je met concrete casussen werken waarbij ook leerlingen een inbreng kunnen hebben op basis van eigen ervaringen in de professionele of privésfeer. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met observeren, rapporteren en signaleren (LPD 3).

LPD 33 De leerlingen hanteren agogische vaardigheden in functie van het bevorderen van zelfredzaamheid, empowerment en welbevinden en in functie van de fysieke, emotionele en educatieve ondersteuning van volwassenen.

2de graad: (ped)agogische vaardigheden; welbevinden en betrokkenheid ondersteunen; emotionele en educatieve ondersteuning (II-ZoWe-a LPD 32)

Wenk: De leerlingen verwerven een basiskennis van een referentiekader dat bij volwassenen wordt gebruikt om de aspecten van agogische kwaliteit te kunnen benoemen en toepassen.

Wenk: Via situatieschetsen kan je de agogische kwaliteiten zoals gelijkwaardigheid in relatie uitbouwen, respect tonen voor autonomie, wederkerigheid bieden of mogelijk maken ... concreet maken voor de leerlingen en hen aanleren hoe ze deze zelf kunnen toepassen. Het volstaat niet om te weten welke agogische vaardigheden er zijn en ze toe te passen. De leerlingen zoeken ook naar een manier om vast te stellen of een cliënt o.m. welbevinden ervaart of niet.

Wenk: Je laat de leerlingen aandacht besteden aan verschillende doelgroepen waarbij ze mikken op maximale autonomie van de cliënt. Het cliëntgericht werken moet zich uiten in een aantal specifieke en objectiveerbare gedragingen die ook om andere redenen positief zijn in de groei van de leerlingen. Denk o.m. aan het praten op hoogte van die cliënt wat zowel een agogisch als een ergonomisch (LPD 10) motief heeft.

Wenk: Je kan de kennis van de levensloofasen gebruiken om op gepaste wijze om te

gaan met de cliënt. Zo zullen de leerlingen zich bij een bewoner uit een Woon- en zorgcentrum de vraag stellen welke mogelijkheden er zijn om zich zo lang als mogelijk zelfstandig te kunnen blijven bewegen. Omgekeerd kunnen leerlingen ook leren bepaald gedrag af te zetten t.o.v. leeftijd of context en zich de vraag stellen of dat nu passend is en waarom wel/niet. Je kan de leerlingen een onderscheid laten maken en benoemen in een reactie of aanpak in een professionele context versus een privé situatie.

Wenk: Je kan met de vakgroep een leerlijn uitzetten waarbij de leerlingen in de tweede graad kennis maken met de mijlpalen of levensloofasen, in de derde graad de professionele context en de werkingsprincipes leren kennen om in het zevende jaar een voldoende brede basis te hebben om zich concreter te focussen op een doelgroep.

Wenk: Je kan leerlingen laten kennis maken met het begrip empowerment en alert maken voor signalen waarin er te weinig aandacht is voor zelfredzaamheid. In alle vraagstelling of handelen leren de leerlingen de cliënt niet louter als een kwetsbaar persoon te zien die hulp nodig heeft maar stimuleren ze hem of haar om een volwaardige partner te zijn in de zorgrelatie. Via casussen of opdrachten kan je de leerlingen laten kennis maken met de verschillende manieren waarop empowerment in de praktijk kan worden gebracht. Het integreren in het handelen bij de ondersteuning van cliënten kan in het zevende jaar aan bod komen. Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met holistische visie (LPD 1).

Extra: Je kan met de leerlingen de algemene principes van talentgericht werken bekijken en nagaan op welke wijze ze deze kunnen implementeren in hun taken. Ze kunnen ook reflecteren over het gegeven of ook bij hen aandacht bestaat voor de talenten die ze bezitten.

LPD 34 De leerlingen organiseren doelgericht ontspannings- en vrijetijdsactiviteiten met aandacht voor een persoonsgerichte, stimulerende relatie met volwassenen, ook in 1-1-situaties.

2de graad: Verschillende vormen van vrijetijdsbesteding (spel, beweging en animatie); inrichten van de speel- en/of leefruimte (II-ZoWe-a LPD 34, 35)

Wenk: Er worden activiteiten georganiseerd die gericht zijn op een individuele volwassene. Dat kan een functionele bezigheid zijn waarbij de cliënt betrokken wordt bij o.m. de huishoudelijke context of de verblijfssetting waarin deze zich bevindt. Het kan eveneens gaan om een ontspanningsactiviteit die uitgaat van de wensen en behoeften van de cliënt. Men streeft doelbewust naar een behoud van mogelijkheden van de cliënt of het uitbreiden van de vaardigheden. Het aanbieden van ontspannings- en vrijetijdsactiviteiten verloopt vanuit een persoonsgerichte, stimulerende relatie met volwassenen. De leerlingen ontdekken wat dat inhoudt en passen deze houding toe bij het uitvoeren van de activiteiten.

Wenk: Je kan leerlingen in twee richtingen laten werken:

- ze kunnen uitgaan van een concrete situatie waarin een cliënt zich bevindt en daarvoor een activiteit opmaken die rekening houdt met o.m. het stimuleren van de betrokkene;

- ze kunnen een bestaande activiteit die wordt aangeboden beoordelen op de kwaliteit en de efficiëntie om ontwikkeling te stimuleren of een volwassene tegemoet te komen aan de wensen en behoeften.

Wenk: Je kan dit leerplandoel aanreiken in samenhang met reflecteren (LPD 13), en een holistische benadering (LPD 1) en leerlingen uitdagen elkaars aanbod te beoordelen a.d.h.v. vooropgestelde criteria.

4.4.3 Zorgcontexten verkennen

LPD 35 De leerlingen exploreren verschillende zorgcontexten in functie van dienstverlening en infrastructurele mogelijkheden.

- ★ Contexten: residentiële zorg, thuisverpleging, thuiszorg, gehandicaptenzorg, ziekenhuissector, palliatieve zorg, revalidatie, kinderopvang ...

Wenk: Je kan de leerlingen laten kennis maken met verschillende zorgcontexten in functie van studieoriëntering en latere tewerkstelling.

Wenk: Via casuïstiek of met behulp van observatieopdrachten kan je aandacht hebben voor elementen die eigen zijn aan de verschillende zorgcontexten. Je kan dit aanreiken in samenhang met doorverwijzing naar hulpmiddelen en -instanties en veel gestelde ondersteuningsvragen (LPD 21).

5 Lexicon

Het lexicon bevat een verduidelijking bij de begrippen die in het leerplan worden gebruikt. Die verduidelijking gebeurt enkel ten behoeve van de leraar.

Regenereren

Het naar consumptietemperatuur verwarmen van koelverse en diepgevroren etenswaren met aandacht voor HACCP-normen.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een leslokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren; [indien van toepassing]
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

Indien infrastructureel haalbaar is het aan te bevelen te kiezen voor multifunctionele didactische lokalen voor maaltijd-, linnen- en interieurzorg. Men kan afwegen of ook de zorgtaken in diezelfde lokalen kunnen gebeuren. De verschillende behoeften voor de desbetreffende leerplandoelen worden in 6.2 opgesomd maar ze worden bij voorkeur geïntegreerd in één multifunctioneel lokaal: een didactische lesruimte waarin alle componenten als een geheel kunnen worden aangeboden. In dat soort lokalen wordt dan gedifferentieerd in functie van eventuele voorkennis of vaardigheden die (bepaalde) leerlingen al beheersen.

Het spreekt voor zich dat elke school zal vertrekken vanuit de eigen situatie en groeit naar de bovenbeschreven omgeving om de doelen aan te bieden. Vakgroepen kunnen creatief nadenken over andere mogelijkheden, eventueel buiten de school, om bepaalde lesonderdelen aan bod te laten komen.

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

- Algemeen materiaal:
 - nutsvoorzieningen:
 - warm en koud stromend water;
 - voldoende stopcontacten voor aansluiting elektrische toestellen.
 - voldoende opbergruimte;
 - EHBO-materiaal;
 - uitrusting voor (brand)veiligheid en handhygiëne;
 - afvalboxen (mogen ook buiten de klas in de nabije omgeving).
- Maaltijdzorg: de school voorziet een lokaal met een actuele didactische keuken met o.m.:
 - keukeninstallatie (kookplaat, afzuiging, oven, magnetron, vaatwasmachine) waarbij leerlingen maximaal per twee aan een eiland werken;
 - koelkast en diepvries om voeding correct te bewaren;
 - zone voor voorbereiding, bereiding en nazorg;
 - keukenuitrusting en reinigingsmateriaal;
 - alle noodzakelijke voedingsproducten.
- Linnenzorg:
 - uitrusting voor reinigen van linnen: hand- en machinewas, droogkast;
 - uitrusting om linnen gebruiks- en kastklaar te maken: strijkijzers en strijkplanken;
 - producten om reiniging en onderhoud (verstelwerk) van linnen mogelijk te maken.
- Interieurzorg:
 - schoonmaak- en onderhoudssystemen (huishouden);
 - producten om reiniging en onderhoud van het interieur mogelijk te maken.

- Uitvoeren van zorgtaken:
 - (bed)linnen;
 - toiletgerief, verzorgingsmateriaal, wondzorgmateriaal, steunkousen, thermometer, weegschaal, hulpmiddelen voor verplaatsing;
 - sanitaire uitrusting: lavabo, toilet ...

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over bovenstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

7 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evaluëren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evaluëren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	

Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Vervanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Vervanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

8 Concordantie

8.1 De concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de minimumdoelen (MD) of de doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen of doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties
1	BK g; BK h
2	BK 1; BK 2
3	BK 7
4	BK 2; BK 5
5	BK 1; BK 6
6	BK 1
7	BK 2; BK 20; BK n
8	BK 4; BK d; BK k
9	BK 4; BK 11; BK d

10	BK 4; BK d
11	BK 3; BK 15
12	-
13	BK 2
14	MD 06.12
15	BK c
16	BK b
17	BK a
18	BK 10
19	BK 10
20	BK 9
21	BK f; BK l
22	BK 18
23	BK 13
24	BK 13
25	BK 14
26	BK 12
27	BK 19
28	BK m
29	BK 8; BK i; BK j
30	BK 8; BK j
31	BK 17
32	BK i
33	BK 8; BK g
34	BK 16
35	BK e

8.2 Minimumdoelen basisvorming

06.12 De leerlingen ontwerpen een oplossing voor een probleem door wetenschappen, technologie of wiskunde geïntegreerd aan te wenden.

Voetnoot:

Rekening houdend met concepten van de derde graad en de context waarin dit minimumdoel aan bod komt.

8.3 Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties

1. De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures).
2. De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.
3. De leerlingen handelen economisch en duurzaam.
4. De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.
5. De leerlingen handelen volgens de professionele gedragscode.
6. De leerlingen hanteren sociale en communicatieve vaardigheden in functie van het ondersteunen en verzorgen van cliënten.
7. De leerlingen observeren, signaleren en rapporteren onregelmatigheden en veranderingen in functie van de continuïteit van de zorg en ondersteuning.
8. De leerlingen hanteren pedagogische vaardigheden in functie van het ondersteunen van het welbevinden en de fysieke, emotionele en educatieve ondersteuning van de cliënt.
9. De leerlingen voeren EHBO uit bij noodsituaties met inbegrip van levensreddend handelen bij kinderen van 0 tot 12 jaar.
10. De leerlingen voeren onder toezicht van een zorgverstreker afgebakende zorgtaken uit conform het zorg- en ondersteuningsplan van de cliënt m.i.v. van volgende gedelegeerde verpleegkundige taken: ondersteunen bij mondzorg, bewaken van de orale vochtinname en signaleren van problemen, ondersteunen bij het nemen van medicatie, ondersteunen bij de vocht- en voedseltoediening langs orale weg (uitgezonderd bij slikstoornissen en bij sondevoeding), ondersteunen bij de hygiënische verzorging van de cliënt met een beperkte ADL-dysfunctie conform het zorg- en ondersteuningsplan, meten van de lengte, de polsslag en de lichaamstemperatuur en meedelen van de resultaten.
11. De leerlingen passen principes ter preventie van infectie en besmetting toe.
12. De leerlingen zorgen voor woon-, leef- en speelomgeving.
13. De leerlingen bereiden maaltijden en dragen zorg voor het maaltijdgebeuren van de cliënt.
14. De leerlingen dragen zorg voor kledij en textiel.
15. De leerlingen sorteren en verwijderen afval.
16. De leerlingen organiseren ontspannings- en vrijetijdsactiviteiten in 1-1 situaties.
17. De leerlingen stimuleren kinderen in hun ontwikkeling door een gevarieerd aanbod aan activiteiten en vrije tijd m.i.v. het inrichten van een stimulerende speelomgeving.
18. De leerlingen ondersteunen cliënten bij verplaatsingen.
19. De leerlingen voeren eenvoudige administratieve taken uit.
20. De leerlingen plannen en organiseren conform het zorg- en ondersteuningsplan de huishoudelijke en opgedragen taken bij de client.

Aanvullende onderliggende kennis

De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke vorming van deze studierichting.

- a. Algemene principes voor een gezonde levenswijze en een goede lichaamszorg: gezonde en aangepaste voeding, valpreventie en zorg voor voldoende slaap
- b. Anatomie en fysiologie van de gezonde mens
- c. Begrip zorgvisie
- d. Beschermingsmaatregelen tegen infectie, zowel bij zichzelf als op de werkplek

- e. Contexten (residentiële zorg, thuisverpleging, thuiszorg, gehandicaptenzorg, ziekenhuissector, palliatieve zorg, revalidatie, kinderopvang ...)
- f. Doorverwijzing naar hulpmiddelen en -instanties
- g. Empowerment
- h. Holistische visie van de mens
- i. Levensloofasenpsychologie op fysiek, psychisch, sociaal-relatieel vlak
- j. Pedagogisch raamwerk
- k. Sterilisatie
- l. Veelvoorkomende zorg- en ondersteuningsvragen
- m. Verschillende levensfasen
- n. Zorg- en ondersteuningsplan

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang met de tweede graad	7
2.2	Samenhang in de derde graad	7
2.2.1	Samenhang binnen de studierichting Basiszorg en ondersteuning	7
2.2.2	Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit	7
2.2.3	Samenhang over de finaliteiten heen	7
2.3	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Basiszorg en ondersteuning en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Leerlijnen.....	9
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	9
3.4.2	Samenhang in de derde graad	9
3.5	Aandachtspunten	10
3.6	Leerplanpagina.....	11
4	Leerplandoelen	12
4.1	Kwaliteitsvol handelen	12
4.2	Zorg	21
4.3	Indirecte en logistieke ondersteuning	27
4.4	(Ped)agogisch handelen	31
4.4.1	Kinderen	31
4.4.2	Volwassenen	33
4.4.3	Zorgcontexten verkennen	36
5	Lexicon	36
6	Basisuitrusting	36

6.1	Infrastructuur	36
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	37
6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	38
7	Glossarium.....	38
8	Concordantie	39
8.1	De concordantietabel.....	39
8.2	Minimumdoelen basisvorming	41
8.3	Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties	41